

קדושת יום הפורים

פתח דבר:

אנו עומדים לפני היום הגדול והנורא אשר אין דומה לו במשך השנה כולה - יום הפורים. עלינו לדעת שיום זה הוא נשגב עד למאוד ואדם יכול לזכות בו להשפעות נפלאות.

וראה את לשונו של הגאון רבי משה שוואב זצ"ל בספרו מערכי לב (עמ' קכט) שכתב כי יום הפורים הינו "היום הגדול ביותר בשנה"! והוא היום שבו אנו מסוגל להשיג בו את המדרגה הגבוהה ביותר!

"יו"ט של פורים!"

כאשר הסתופפתי בעיר התורה ליקוואוד שמעתי במשך השנים ממרן המשגיח שליט"א וכן מראשי הישיבה שליט"א שנהגו לכנות את יום הפורים "יו"ט של פורים", ותמיד התפלאתי בלבי מדוע יש לקרותו "יו"ט" הרי מעיקר הדין הוא מותר במלאכה כמבואר בשו"ע סימן תרצ"ו סעיף א.

אך האמת יורה דרכו - המכנים יום זה כ"יום חול", טעות גמורה בידם. במאמר הבא נבאר בעז"ת מדוע נאה ויאה לקרוא לפורים בשם - יו"ט.

"יום הכפורים" - כמו פורים!

האריז"ל בתיקוני הזהר (תיקון כ"א) כתב שיום ה"כיפורים" הוא נוטריקון

פורים דיליה

כ-פורים, כלומר יום הכיפורים הוא כמו יום הפורים. והרי ידוע לשון הגמרא במסכת תענית (דף טז): "מי נתלה במי, הוי אומר קטן נתלה בגדול". הרי לנו שיום הפורים גדול יותר מיום כיפור הנתלה בפורים.

וידוע מה שכתב הגר"א זצ"ל: מבואר בגמרא במסכת פסחים (דף סח): שלדעת רבי יהושע כל יו"ט אמור להיות "חציו לכם וחציו להשם". ואם כן יש לשאול, מהו ה"חציו לכם" ביום כיפור, הרי כל כולו מוקדש לה' שבו עמך בית ישראל מצויים במשך היום כולו בתפילה להשם - מתוך חמישה עינויים.

ותירץ הגר"א זצ"ל שיום כפור ויום הפורים הם יו"ט אחד ממש, וה"חציו לכם" של יום כפור הוא יום הפורים!

ימי הפורים והכיפורים אינם בטלים לעתיד לבוא

ונביא מדברי רבותינו ז"ל על גודל מעלת היום וחשיבותו:

בפרי עץ חיים להגר"ח ויטאל זצ"ל (שער הפורים פרק ה) מבואר: ההארה לה אנו זוכים בפורים אין כמותה לא בשבת ולא ביו"ט אלא בפורים בלבד, ולכן אמרו במדרש (משלי ט): "כל המועדים עתידים בטלים, וימי הפורים אינם בטלים לעולם, שנאמר: "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים" (אסתר ט, כח). והטעם בזה מפני שהארה זו תישאר תמיד בימים אלו של הפורים, כי היא הארה אשר מעולם לא היתה כמוה!

על פי דברי האריז"ל והגר"א זצ"ל יש לבאר את המשך דברי המדרש שם: "אמר ר' אלעזר: אף יום הכפורים אינו בטל לעולם, שנאמר (ויקרא טז, לד): "והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה".

שהרי כבר הבאנו את דברי האריז"ל והגר"א זצ"ל שיום הפורים ויום הכיפורים - יסודם אחד הוא.

יום הפורים עדיף מיום מתן תורה!

כתב רב אחאי גאון זצ"ל בשאילתות (שאלה ס"ז): "עדיף יומא דפוריא מיום שניתנה בו תורה!"

בפורים ניתן לפעול ישועות גדולות ועצומות!

כתב הגאון הרב חיד"א זצ"ל בספרו לב דוד (פרק כ"ט) בזה"ל: "ובעיני הדבר פשוט, שאם כל ישראל היום הזה, אשר זרע עמלק לטבח יובל ונפל המן הרע הזה, היו נוהגים בסדר קדושה, והשמחה היתה מקודשת לשמים, ויתר היום עוסקים בתורה כל אחד כפי שיעורו, על כרחך בשכר זה היינו נגאלים גאולת עולם!"

ועיין בנתיבות שלום (פורים עמ' יא) שכתב בתוך דבריו: "שהוא יום אחד בשנה שמאיר בו גילוי כזה - שאפשר לבטל אפילו את אשר כבר נכתב ונחתם בטבעת המלך!"

בשעת קריאת המגילה ניתן לפעול יותר מבנעילה!

וכך כתב הגר"ש פינקוס זצ"ל: פורים הוא זמן מסוגל מאוד לפעול ישועות, ובפרט בשעת קריאת המגילה שזה שעת ה"ריתחא" של מידת הרחמים, ואפשר לזכות בה מה שאין אנו יכולים לזכות לא בשבת ואפילו לא בתפילת הנעילה!

"והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור"

הגאון רבי לייב איגר זצ"ל היה מבאר את הפסוק (אסתר ט, כח): "והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור" - כל הניסים לא די שהם נזכרים בפינו שאירעו פעם בימי מרדכי ואסתר, אלא גם "נעשים" לשון הווה - כי ביום הזה אפשר לפעול כל מיני ישועות. וכדברים אלו כתב גם הרבי מבעלזא זצ"ל.

”כל הגדול מחבירו - יצרו גדול ממנו”

עתה נבאר את הסיבה בה יום גדול וקדוש זה אינו זוכה ליחס הראוי לה מאת רוב בני האדם:

המשגיח הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ”ל נהג לומר שמאמרם של חז”ל: ש”כל הגדול מחבירו - יצרו גדול ממנו” נאמר הן על אדם גדול והן על מקום גדול וכך גם על זמן גדול, ויום הפורים הוא זמן גדול עד למאוד, זו הסיבה בגינה שולט היצר הרע ביום זה הגורם לבני האדם שלא לנצלו כראוי, מפני ש”כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו”.

משלו הנפלא של החידושי הרי”ם זצ”ל

החידושי הרי”ם זצ”ל סיפר בענין זה את המעשה הבא:

יהודי אחד אשר יצרו התגבר עליו רח”ל נסע בדרכו לעבור עבירה. באמצע הדרך עלה באוזניו קול בכיות של אנשים נשים וטף אשר בקע מבית מסויים. כשהתקרב ובדק את סיבת הבכי, הבין שבעל הבית הגוי מענה בעינויים קשים את המשפחה שמתגוררת בביתו, כשכיר את סיבת הדברים נאמר לו כי הם לא שילמו לו עדיין את דמי השכירות...

אותו יהודי אשר היה בעל אמצעים הוציא מכיסו מיד את הכסף המיועד לעבירה, ונתן לבעל הבית את דמי השכירות, כך ניצלו בני המשפחה, וכך גם נמנע היהודי מדבר העבירה אותו עלה בדעתו לעשות.

הדבר עורר רעש גדול בשמים, ונגזר כי מכאן ואילך כל מה שיבקש אותו יהודי הוא יקבל, אך מכיון שחששו שמא יחיה מתים וכדומה על כן נגזר עליו שרוב הזמן הוא יהיה ”שיכור”, וכך לא יהא בו דעת מתי לבקש...

ואכן אירע פעם שהעולם היו צריכים לאיזה ישועה, והבעל שם טוב הקדוש זצ”ל שלח אל אותו שיכור את תלמידיו שיבקשו ממנו להתפלל על הדבר. הם היו צריכים לחכות זמן רב עד שיפוג יינו ואז מיד כאשר ביקש והתפלל - התבטלה הגזרה.

הפטיר על כך החידושי הרי"ם זצ"ל - זה המצב בדיוק של כולנו ביום הפורים - מפני שביום זה אפשר לפעול ישועות ממש בכל העניינים, על כן גם דאגו שיהיו בני אדם עסוקים וטרודים במצוות היום ובמשתה ושמחה "עד דלא ידע", אבל המבין את סגולת היום ידע כבר לנצל את זמנו בתפילה ובקשה, וכך ללא ספק יפעל ישועות לפרט ולכלל!

כיצד מעבירים את כתר המלך?

הנתיבות שלום (שם עמ' לג) ביאר במשל אחר:

כאשר יש צורך להעביר את הכתר של המלך ויש חשש מגנבים ושודדים החומדים לעצמם את הכתר היקר, העצה היעוצה לזה היא להכניסו בעגלה פשוטה ולעטוף אותו עם כל מיני סמרטוטים, כך אף אחד לא ירגיש בו.

כן הוא ענין הפורים אשר הינו היום היקר ביותר במלכותו של הקב"ה, ולכן הוא "עטוף" בכל מיני מלבושים בכדי להסתיר את תוכנו האמיתי של היום, ורק בני בינה ישיגו באמצעותו את מבוקשם.

אוצר המלך פתוח לכמה שעות...

ידוע המשל המפורסם: מלך נתן רשות לכמה מעבדיו לגשת אל אוצרותיו במשך שלוש שעות, בזמן שהותם במקום הם יוכלו לקחת מכל הבא לידם. המלך דאג שבכל פינה במקום יהיו כלי זמר המשמיעים קול נעים, אוכל טעים ומיוחד, וכל מיני ציורים מרהיבי עין ומשובבי נפש. ואכן רוב העבדים במקום למלא את כליהם מאוצרותיו של המלך אשר לא יסולאו מפז, העדיפו להעביר את זמנם בהאזנה למוסיקה הנעימה, בטעימת המאכלים הערבים, ובהצצה אל התמונות היפהפיות...

כך בני האדם כאן בעולם הזה, במקום להתמלא בתורה ומצוות ולזכות בחיי נצח, הם נמשכים אחרי כל החמדות אשר שתל הקב"ה בעולמו למען נסות את האדם, ורק פה ושם חוטפים איזה מצוה או מעשה טוב.

פורים דיליה

הנה באמת כאשר מדובר על חייו של אדם - המשל אינו דומה לחלוטין לנמשל, שהרי בכמה שעות מי הוא הסכל אשר לא ינצלם לאגור עוד ועוד, לא כן הדבר כאשר מדובר על משך כל ימי חייו של האדם - קשה יותר לזכור ולתת על לב את הדברים, ולנצל את הזמן כראוי.

אבל בימי הפורים אשר אורכם אינו יותר מכמה שעות, מי הוא זה ואיזה הוא אשר לא יחטוף מהשפע הנאצל עלינו ממרום בזמן זה. אך למרבה הפלא גם זמן כה קצר רוב בני האדם מאבדים אותו עם כל מיני שטויות והבלים - כה חבל!

מה הקפיץ את המשגיח ממקומו?...

באחת הישיבות הקדושות, ההנהלה הזמינה עבור בני הישיבה בליל פורים תזמורת עם נגנים, עד לשעה אחת עשרה בלילה. בעיני כמה מהבחורים לא מצא הדבר חן שהאירוע יסתיים כה "מוקדם", ולכן הם אספו כסף בין החברים והזמינו תזמורת נוספת שתנגן ותרקיד אותם עד לשעה שתים בלילה.

לאחר שעברו ימי הפורים - המשגיח של אותה ישיבה ישב שבעה על אחד מקרוביו, וכמה מהבחורים הלכו לנחמו. אותם בחורים סיפרו לו לתומם על חוויות ליל הפורים בישיבה - שהיה שמח מאוד, וכולם רקדו לקול צלילי המוזיקה עד לשעות הקטנות של הלילה בזכות התזמורת שנשכרה על ידי הבחורים!

כשמוע זאת המשגיח, קפץ ממקומו ואמר: מה!? עד שתים בלילה? זה פורים? זה פורים?...

ניכר היה שהמשגיח שרוי בהלם מוחלט ממה שזה עתה סופר לו.

הבחורים לא הבינו מה כבר קרה - למה לא? מה לא טוב? הלא זה פורים...
פורים...

אבל לפי מה שנתבאר לעיל - מהו הערך העצום של כל דקה מימים
נשגבים אלו, אשר ניתן לאצור בהם מאוצרותיו של המלך לכל החיים בזה
ובבא, ניתן בהחלט להבין את צערו של המשגיח...

ברור שעל מנת שנזכה לקבל את השפע המיוחד וננצל כיאות ימים
נשגבים אלו - לשם כך נדרשת מאתנו הכנה נפשית ראויה, וכדאי גם לשפוך
על כך תפילות לבורא עולם שלא נבעט חלילה בדלי המוגש לנו בימים
אלו.

את יום הפורים יש לנצל לתלמוד תורה!

עתה ננסה לפרט יותר - מהי הדרך הנכונה לנצל את יום הפורים כראוי.
ונראה שישנם שני עניינים אשר צריך להקפיד עליהם יותר מכל דבר אחר
- תורה ותפילה.

במה שנוגע לתלמוד תורה, ידועים בשער בת רבים דברי החתם סופר
זצ"ל (דרשות ואגדות כת"י עמ' רמה): "קבלתי מרבי מענדל לילג זצ"ל שהיה רב
בית המדרש דק"ק פפד"מ שקבל מהגאון בעל שו"ת שב יעקב זצ"ל, שכל
העוסק בתורה בין מגילה דלילה למגילה דיום - מובטח לו שהוא בן עוה"ב!"

וידוע מה שסח הגאון רבי נחום זאב מביאלה זצ"ל אביו של הגאון בעל
"האבני נזר" זצ"ל, כי גילו לו מן השמים שהטעם שזכה לבן שהאיר את
עיניהם של ישראל בתורתו - מפני שפעם אחת ביום הפורים לא היה בכל
העולם שלמד באותו הרגע כי כולם היו טרודים במצוות היום, ורק הוא
ישב ולמד ועל ידי לימודו הציל את כל העולם, ונאמר לו שבזכות זאת
הוא יזכה לבן שיאיר את עיני כל העולם - האבני נזר זצ"ל.

הלימוד בפורים - בבחינת "מת מצוה"

ויסוד הדברים נראה שהוא על פי מה שכתב בספר חסידים (סימן רסא):
"אהוב לך את המצוה הדומה למת מצוה שאין לה עוסקים, כגון שתראה

פורים דיליה

מצוה בזויה או תורה שאין לה עוסקים, כגון שתראה שבני עירך לומדים מועד וסדר נשים - תלמוד סדר קדשים, ואם תראה שאין חוששים ללמוד מועד קטן ופרק מי שמתו - אתה תלמדם, ותקבל שכר גדול כנגד כולם כי הם דוגמת מת מצוה".

וכך גם הלומד בשעה שאינם מצויים לומדים הוא בגדר "מת מצוה", ונוטל שכר כנגד כולם. והרי בפורים הלומדים מועטים, והשכר - מתחלק לפי הלומדים...

לימוד מסכת מגילה - מסוגל להשפיע את אור הפורים!

בעולם הישיבות נהוג ללמוד במסכת מגילה במשך כל ליל הפורים. וכן נהגו בעיר התורה ליקוואוד, שישנם הלומדים מסכת מגילה בבית המדרש הישן במשך כל הלילה.

וראוי להזכיר בזה את מה שכתב בספר שם משמואל (פ' נצבים) בשם סבו רבי מנחם מנדל מקוצק זצ"ל: ה"אור" המיוחד שבכל יו"ט ספון וטמון בתוך מסכת הגמרא השייכת לאותו היום. ועל כן אם רוצים אנו לטעום מעט מההארות המופלאות של יום הפורים, עלינו ללמוד מסכת מגילה. וכך בכל חג וחג.

"לא יזוז מבית המדרש שחרית - עד שילמד!"

כתב בספר יסוד ושורש העבודה (ש"ב פ"ו) בענין ההנהגה הנכונה ליום הפורים: "אך עצתי אמונה ונכונה לאדם, שלא יזוז מבית המדרש שחרית עד שילמד, כי בביתו יכול לבוא לידי ביטול תורה מפאת גודל טרדות היום".

ופוק חזי את התופעה המרנינה לה זכינו בשנים האחרונות, שאלפי אבות ובנים לומדים למשך שעה שעתיים, אחרי תפילת שחרית או קודם תפילת המנחה, ומתקרי בפום עלמא: "ישיבת מרדכי הצדיק". אין ספק שזוהי זכות עצומה וכך ראוי לנהוג.

ובאמת כך נהגו בדורות עברו: בישיבת מיר דליטא התקיימו שתי שיחות ביום הפורים של שעתים כל אחת, ואחר כך כל בחור דרש בפני הבחורים בעניני דיומא, ורק אז ערכו את סעודת הפורים.

במוצאי הפורים - יחזור לתלמודו!

כך גם במוצאי הפורים: מעיון בקורות חייהם של הרבה מגדולי ישראל - הגר"א זצ"ל, החפץ חיים זצ"ל, רבי ברוך בער זצ"ל, רבי יעקב קמינצקי זצ"ל ועוד ועוד - נראה, שמיד בהגיע ליל מוצאי הפורים הם המשיכו את סדר יומם הרגיל - לימוד התורה, שהרי כבר פנה יום ואין שום מצוה להשתכר.

תפילה ביום פורים - "כל הפושט יד נותנים לו"

ובמה שנוגע לתפילה ביום קדוש זה, נקדיש כמה מילין:

איתא בירושלמי במסכת מגילה (פרק א ה"ד): "כל הפושט יד נותנים לו". ומובא בספר סגולות ישראל (מערכת פ אות ד): "קבלתי מגדול אחד ז"ל, דסגולה בפורים להשכים בבוקר ולהרבות בתפילה ובבקשה לפני השי"ת על כל דבר - בני חיי ומזוני והן על שאר דברים ועל כל קרוביו. כי באותו יום עת רצון מאוד, וכל העולמות המה בשמחה וברצון. ועל זה אמרו ז"ל: "כל הפושט יד נותנים לו". וכן הוא מקובל מפי גדולי הצדיקים תלמידי הבעל שם טוב זי"ע".

ונביא מבארם של גדולי החסידות שאכן התבטאו ברוח זו:

החידושי הרי"ם זצ"ל (עה"ת, פורים) כותב: "פורים הוא זמן רצון לכל, שעת רעוא דרעוין, וכל אחד יכול לפעול אצל השי"ת שימלא כל משאלות לבו לטובה".

ובפרי צדיק להגאון רבי צדוק הכהן זצ"ל כתב: "אין מדקדקין במעות פורים, והקב"ה כביכול מקיים את המצוות ונותן צדקה לכל דורשי ישועות בכל הענינים".

פורים דיליה

וכן מובא בספר דברי יחזקאל (להג"ר יחזקאל משינאווא זצ"ל): כל בקשה אשר נבקש מאת הבורא ביום זה - תתקבל לרצון.

ראוי להשכים להתפלל ביום הפורים

ובשערי תשובה (ס' תרס"ב) כתב שיום הפורים הוא אחד מהחמשת השכמות אשר כתיב בהם "וישכם אברהם" ע"ש.

ובאמת ביום זה יש ענין גדול להשכים להתפלל ותיקין, וקודם התפילה להרבות במזמורי תהילים כל אחד ואחד כפי כוחו.

וידוע שבימים עברו - במקומות תורה רבים, כל הציבור השכים ביום הפורים למנין ותיקין, והתפללו בריכוז ובכח גדול, והיו נשמעות בכיות עצומות בשעת התפילה - כמו ביום הכיפורים, ותפילת הלחש נמשכה זמן רב יותר מאשר בשאר הימים.

"הרוצה שיתקיימו נכסיו - יטע בהן אדר!"

וזאת עלינו לדעת שבכדי לנצל את היום הגדול, יש לבקש על כל משאלות לבנו ברוחניות ובגשמיות עלינו ועל כל כלל ישראל.

ויש לפרש בזה את דברי הגמרא במסכת ביצה (דף טו:): "הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר". ונראה להמליץ בזה - בכדי שנצליח בכל נכסינו הגשמיים והרוחניים כאחד במשך כל השנה, עלינו לנטוע ולזרוע בהם את התפילות והתורה של "אדר". כי זהו כוחו הגדול של יום הפורים.

"תענית אסתר" - יום מסוגל לקבל התפילות

ובאמת שה"עת רצון" כבר מתחילה קודם לכן, וכמו שכתב בספר קב הישר (פרק צז): ולכן היושבי כפרים צריכין גם כן להיות בחבורה קדישא בבית הכנסת ביום תענית אסתר, כי יום זה הוא מסוגל מאוד שיקובל תפלתנו בזכות מרדכי ואסתר. וכל מי שצריך רחמים על איזה דבר שהוא

צריך להתפלל, יקח פנאי לעצמו ביום התענית אסתר ויאמר תחלה מזמור כ"ב בספר תהלים - אילת השחר, ודרשו רז"ל: דאסתר היתה נקראת אילת השחר, ואחר כך ישפוך שיחו לפני ה' ויבקש בקשתו, ויזכיר זכות מרדכי ואסתר אשר בזכותם יעתר לו הקב"ה ויפתח לו שערי רחמים ותקובל תפלתו ברצון!"

הנהגות מעשיות ליום הפורים:

ובהיות שהיום הוא גדול קדוש ונשגב, ולעתים הנהגתם של בני האדם אינה עולה עם עובדה זו בקנה אחד, ראינו לנכון להעיר כמה הערות מעשיות אשר מתחייבות מתוקף קדושת היום - כי הוא נורא ואיום:

(א) מנהג ה"תחפושת" מיועד רק לבחורים וילדים אך לא לאברכים, הדבר מוריד את כל הערך והכבוד העצמי של בני התורה. ובפרט בכל מיני תחפושות שונות ומשונות, ובמיוחד כאשר נדרשים לכך השקעה מיותרת של זמן משאבים וכוחות, אין הדבר נובע אלא מיצר התחרות מי הוא אשר יציג את התחפושת הכי "מיוחדת". פשיטא שלא זו היתה מטרתו של המנהג!

נזכיר בדרך אגב הנהגה נכונה בענין זה גם לילדים ובחורים: כתב בארחות רבנו (ח"ג הנהגות הפורים), שמרן הסטייפלר זצ"ל היה אומר שבישיבה בה למד, כל בחור שהיה מתחפש בפורים להמן הרשע - באותה השנה הוא יצא מהישיבה והפסיק לחלוטין ללמוד!

וכך ראוי לדעת - לא כל תחפושת היא ראויה וכדאית, ועל ההורים לשקול היטב את הדברים.

(ב) נשים נשואות - פשוט שאין זה מדרכי הצניעות למשוך את העין ולהתחפש, ולא ילבשו אלא בגדי שבת.

(ג) גם בעיצומה של שמחת הפורים - אסור באיסור חמור לבזות ולחקות כל אדם, כל שכן וכ"ש לבזות תלמידי חכמים.

פורים דיליה

ד) בני תורה - יקפידו לשמור על כבודם ולא להתבזות בפני הבריות אשר יאמרו: "פלוני שלמד תורה ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו!"

ה) אין לדבר שיחה שלא לצורך עם שום אשה, וק"ו שאין לנהוג בפניה קלות ראש.

ו) יש לנצל כל רגע מיום מיוחד זה למצוות בין אדם לחבירו, לתורה ותפילה, וכפי שכבר נתבאר שהוא מסוגל לזכות בו למדרגות עצומות ולפעול ישועות גדולות.